

УДК 368.013
UDC 368.013

ЗАХОДИ СТАБІЛІЗАЦІЇ І РОЗВИТКУ СТРАХОВОЇ СПРАВИ В УКРАЇНІ

Горобінська І.В., Національний транспортний університет, Київ, Україна
Комаревич К.В., Національний транспортний університет, Київ, Україна

MEASURES TO STABILIZE AND DEVELOP AN INSURANCE BUSINESS IN UKRAINE

Gorobinska I.V., National Transport University, Kyiv, Ukraine
Komarevych K.V., National Transport University, Kyiv, Ukraine

МЕРОПРИЯТИЯ СТАБИЛИЗАЦИИ И РАЗВИТИЯ СТРАХОВОГО ДЕЛА В УКРАИНЕ

Горобинская И.В., Национальный транспортный университет, Киев, Украина
Комаревич Е.В., Национальный транспортный университет, Киев, Украина

Постановка проблеми. Проведення економічних реформ, відновлення приватних засад у господарюванні зумовили посилення уваги до інституту страхування як соціально-економічного механізму захисту. Без розвинутої системи страхування економіка успішно функціонувати не може. Процеси трансформації національної економіки зумовлюють необхідність проведення наукового дослідження міжнародного ринку страхування та розробки шляхів ефективного використання світового досвіду для подальшого розвитку ринку страхування України. Створення сприятливих умов для розвитку страхування потребує проведення глибоких теоретичних досліджень та надання наукових рекомендацій, які можуть стати важливим чинником ефективного функціонування національного страхового ринку. Дослідження механізму використання потужного потенціалу страхування у ринковій економіці дозволить повніше використовувати його в умовах України.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Питанням страхових правовідносин було присвячено праці М.Я. Шимінової, В.В. Аленичева, Д.А. Петрова, Є.О. Суханова, Є.М. Білоусова, В.В. Луця, В.П. Янішена. В дослідженні опрацьовано монографії В.Д. Базилевича, О.Д. Василика, А.А. Гвозденка, О.Д. Заруби, М.С. Клапківа, Ф.В. Коньшина, Л.І. Рейтмана, С.С. Осадця, присвячені страхуванню.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Питання становлення і розвитку страхових правовідносин в Україні висвітлені недостатньо і потребують поглибленого вивчення. Важливими проблемами сьогодення залишаються адаптація світового досвіду у галузі страхування відповідно до національних особливостей, становлення в Україні цивілізованого страхового ринку, що забезпечить успішне здійснення економічних реформ, стабільний розвиток національної економіки, подальшу інтеграцію у світове господарство. Залишається невирішеним питання розробки заходів забезпечення ефективного функціонування національного ринку страхових послуг.

Постановка завдання. Метою дослідження є розробка системи заходів по стабілізації вітчизняного страхового ринку та застосуванню світового досвіду у галузі страхування з позиції реалізації національних інтересів України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Ринок страхових послуг є другим за рівнем капіталізації серед небанківських фінансових ринків. Кількість страхових компаній має тенденцію до зменшення, загальна кількість страхових компаній станом на 31.03.2017 становила 307, у тому числі СК "life" - 39 компаній, СК "non-life" - 268 компаній, станом на 31.03.2016 - 352 компанії, у тому числі СК "life" - 46 компаній, СК "non-life" - 306 компаній.

Протягом аналізованого періоду зменшилась кількість укладених договорів страхування на 4 555,6 тис. одиниць (або на 14,1%), при цьому на 56,0% зменшилась кількість договорів з обов'язкового страхування, в тому числі кількість укладених договорів страхування цивільно-правової відповідальності власників транспортних засобів зменшилась на 60,2%. Кількість укладених договорів з добровільного страхування зросла на 10 468,5 тис. одиниць (або в 2 рази) за рахунок зростання договорів страхування від нещасних випадків на 6 267,7 тис. одиниць (або в 4 рази), договорів страхування фінансових ризиків на 437,9 тис. одиниць (або 5 разів). Основні показники діяльності страхового ринку та їх динаміка представлені в табл. 1 [1].

Обсяг валових страхових виплат/відшкодувань у порівнянні з I кварталом 2016 року збільшився на 378,2 млн. грн. (19,2%), обсяг чистих страхових виплат збільшився на 399,2 млн. грн. (21,5%). Зростання обсягів валових страхових виплат у I кварталі 2017 року мало місце у більшості видів страхування: автострахування на 310,5 млн. грн. (34,6%), медичне страхування на 84,8 млн. грн. (25,9%), страхування майна на 25,4 млн. грн. (84,4%). Водночас, зменшились валові страхові виплати

зі страхування кредитів на 85,6 млн. грн. (68,4%), страхування фінансових ризиків на 43,5 млн. грн. (12,4%). Рівень валових виплат у порівнянні з аналогічним періодом 2016 року зменшився на 2,3 в.п. та становив 21,5%. Рівень чистих страхових виплат станом на 31.03.2017 становив 35,3%, що більше на 5,4 в.п. у порівнянні з аналогічним періодом минулого року. Високий рівень валових та чистих страхових виплат спостерігається з медичного страхування - 54,3% та 57,2%, за видами добровільного особистого страхування - 41,3% та 44,7%, за видами недержавного обов'язкового страхування - 44,3% та 44,7% (з обов'язкового страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів - 51,1% та 51,8%) відповідно.

Таблиця 1 – Динаміка основних показників діяльності страхового ринку України

	I кв. 2016	I кв. 2017	Темпи приросту I кв. 2017/I кв. 2016	
			млн. грн.	%
Кількість договорів страхування, укладених протягом звітної періоду, тис. одиниць				
Кількість договорів, крім договорів з обов'язкового страхування від нещасних випадків на транспорті, у тому числі:	7 654,5	17 996,8	-	10 342,3
- зі страхувальниками – фізичними особами	7 002,7	17 280,7	-	10 278,0
Кількість договорів з обов'язкового особистого страхування від нещасних випадків на транспорті	24 746,6	9 848,7	-	-14 897,9
Страхова діяльність, млн. грн.				
Валові страхові премії	8 273,9	10 895,9	2 622,0	31,7
Валові страхові виплати	1 965,3	2 343,5	378,2	19,2
Рівень валових виплат, %	23,8%	21,5%	-	-
Чисті страхові премії	6 230,6	6 406,9	176,3	2,8
Чисті страхові виплати	1 860,0	2 259,2	399,2	21,5
Рівень чистих виплат, %	29,9%	35,3%	-	-
Перестраховування, млн. грн.				
Сплачено на перестраховування, у тому числі:	3 212,6	5 494,8	2 282,2	71,0
- перестраховикам-резидентам	2 043,3	4 489,0	2 445,7	119,7
- перестраховикам-нерезидентам	1 169,3	1 005,8	-163,5	-14,0
Виплати, компенсовані перестраховиками, у тому числі:	222,9	283,1	60,2	27,0
- перестраховиками-резидентами	105,3	84,2	-21,1	-20,0
- перестраховиками-нерезидентами	117,6	198,8	81,2	69,0
Отримані страхові премії від перестраховальників-нерезидентів	8,6	8,9	0,3	3,5
Виплати, компенсовані перестраховальникам-нерезидентам	0,9	0,02	-0,88	-97,8
Страхові резерви, млн. грн.				
Обсяг сформованих страхових резервів	18 668,5	20 303,7	1 635,2	8,8
- резерви зі страхування життя	7 234,4	7 715,1	480,7	6,6
- технічні резерви	11 434,1	12 588,6	1 154,5	10,1
Активи страховиків та статутний капітал, млн. грн.				
Загальні активи страховиків (згідно з формою 1 (П(С)БО 2))	53 535,9	53 862,7	326,8	0,6
Активи, визначені ст. 31 Закону України «Про страхування» для представлення коштів страхових резервів	33 950,1	34 176,4	226,3	0,7
Обсяг сплачених статутних капіталів	12 944,2	12 868,7	-75,5	-0,6

Операції вихідного перестраховування у I кварталі 2017 року у порівнянні з аналогічним періодом 2016 року збільшилися з 3 212,6 млн. грн. до 494,8 млн. грн. за рахунок збільшення на 2 445,7 млн. грн. (119,7%) перестраховування в середині країни. При цьому, операції з перестраховування із страховиками-нерезидентами зменшилися на 163,5 млн. грн. (14,0%).

Страхові резерви станом на 31.03.2017 зросли на 1 635,2 млн. грн. (8,8%) у порівнянні з аналогічною датою 2016 року, при цьому технічні резерви – на 154,5 млн. грн. (10,1%), а резерви зі страхування життя - на 480,7 млн. грн. (6,6%). Станом на 31.03.2017 значення таких показників, як загальні активи страховиків, активи для представлення коштів страхових резервів та обсяг сплачених статутних капіталів, залишилися на рівні минулого року. [3]

Обсяги валових страхових премій за I квартал 2017 року збільшилися порівняно з I кварталом 2016 року на 2 622,0 млн. грн. (31,7%), чисті страхові премії збільшилися на 176,3 млн. грн. (2,8%). Питома вага чистих страхових премій у валових страхових преміях за I квартал 2017 року становила 58,8%, що на 16,5 в.п. менше в порівнянні з I кварталом 2016 року. Валові страхові премії, отримані страховиками при страхуванні та перестраховуванні ризиків від страхувальників та перестраховувальників за I квартал 2017 року, становили 10 895,9 млн. грн., [2] з них: 3378,0 млн. грн. (31,0%) від фізичних осіб; 7517,9 млн. грн. (69,0%) від юридичних осіб. За I квартал 2016 року загальна сума страхових премій, отриманих страховиками, становила 8 273,9 млн. грн., з них: 1723,2 млн. грн. (32,9%) від фізичних осіб; 550,7 млн. грн. (67,1%) від юридичних осіб. За I квартал 2017 року сума отриманих страховиками валових премій з видів страхування, інших, ніж страхування життя, становила 10 263,3 млн. грн. (94,2% від загальної суми страхових премій), а зі страхування життя - 632,6 млн. грн. (5,8% від загальної суми страхових премій). Чисті страхові премії за I квартал 2017 року становили 5406,9 млн. грн., 58,8% від валових страхових премій, за I квартал 2016 року – 6 230,6 млн. грн., 75,3% від валових страхових премій. Динаміка страхових премій наведена на рис. 1.

Рисунок 1 – Динаміка страхових премій за 2014-2016 роки та I кв. 2017 року (млн. грн.)

Динаміка страхових премій за мінусом частки страхових премій, сплачених перестраховикам-резидентам, за I квартал 2016-2017 рр. представлена в табл. 2. Приріст чистих страхових премій у I кварталі 2017 року відбувся по більшості видів страхування: страхування майна (+34,2%), автострахування (+9,5%), страхування фінансових ризиків (+26,5%), медичне страхування (+10,7%), страхування від вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ (12,0%), страхування від нещасних випадків (+26,2%), страхування медичних витрат (+23,1%). Водночас, спад чистих страхових премій спостерігався зі страхування вантажів та багажу (-111,3%), авіаційного страхування (-54,2%), страхування кредитів (-33,7%). Перерозподіл у структурі чистих страхових премій станом на 31.03.2017 порівняно з аналогічним періодом 2016 року відбувся на користь таких видів страхування: страхування майна (з 10,5% до 13,7%), автострахування (з 30,5% до 32,5%), страхування фінансових ризиків (з 6,2% до 7,7%) [1].

Збільшення чистих страхових виплат у I кварталі 2017 року (399,2 млн. грн.) відбулося за рахунок суттєвого збільшення чистих страхових виплат за договорами автострахування на 291,8 млн. грн., медичного страхування - 84,6 млн. грн., страхування майна - 25,2 млн. грн. У структурі чистих страхових виплат станом на 31.03.2017 найбільша питома вага страхових виплат припадає на такі види страхування: автострахування (КАСКО, ОСЦПВ, «Зелена картка») - 1 156,8 млн. грн. або 51,2% (на 31.03.2016 - 865,0 млн. грн. або 46,5%); медичне страхування (безперервне страхування здоров'я) становить 411,8 млн. грн. або 18,2% (на 31.03.2016 - 3 27,2 млн. грн. або 17,6%); страхування фінансових ризиків - 274,2 млн. грн. або 12,1% (на 31.03.2016 - 277,8 млн. грн. або 14,9%); страхування життя - 129,0 млн. грн. або 5,7% (на 31.03.2016 - 106,6 млн. грн. або 5,7%); страхування медичних витрат - 67,4 млн. грн. або 3,0% (на 31.03.2017- 50,3 млн. грн. або 2,7%) [1]. Динаміка чистих страхових виплат за I квартал 2016-2017 рр. представлена в табл. 3.

Таблиця 2 – Структура чистих страхових премій за I квартал 2016-2017 рр.

Види страхування	I кв. 2016	I кв. 2017	Темпи приросту I кв. 2017/I кв. 2016	
	млн. грн.		млн. грн.	%
Автостраховання (КАСКО, ОСЦПВ, "Зелена картка")	1 903,0	2 083,7	180,7	9,5
Страховання майна	653,8	877,1	223,3	34,2
Медичне страхування (безперервне страхування здоров'я)	650,1	719,7	69,6	10,7
Страховання життя	650,1	632,6	-17,5	-2,7
Страховання фінансових ризиків	388,9	492,1	103,2	26,5
Страховання від вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ	425,0	476,2	51,2	12,0
Страховання відповідальності перед третіми особами	273,7	272,9	-0,8	-0,3
Страховання від нещасних випадків	157,5	198,8	41,3	26,2
Страховання медичних витрат	134,0	164,9	30,9	23,1
Страховання здоров'я на випадок хвороби	81,7	105,8	24,1	29,5
Авіаційне страхування	215,3	98,6	-116,7	-54,2
Страховання кредитів	119,3	79,1	-40,2	-33,7
Страховання від нещасних випадків на транспорті	15,4	17,1	1,7	11,0
Страховання вантажів та багажу	362,5	-40,9	-403,4	-111,3
Інші види страхування	200,3	229,2	28,9	14,4
Всього	6 230,6	6 406,9	176,3	2,8

Структура вихідного перестраховання станом на 31.03.2017 порівняно з аналогічним періодом 2016 року зазнала змін на користь таких країн: Швейцарії (з 5,9% до 25,7%), Австрії (з 3,2% до 5,7%), за рахунок зменшення частки страхових платежів – Великобританії (з 18,3% до 5,9%), Індії (з 13,0% до 6,1%), Республіки Корея (з 7,6% до 3,8%), Німеччини (з 12,0% до 9,0%). Структура перестраховання ризиків у нерезидентів станом на 31.03.2017 має такий вигляд:

– Швейцарія займає 25,7% в загальній сумі перестраховання проти 5,9% станом на 31.03.2016. Обсяг перестраховання зріс на 190,0 млн. грн. або в 2,8 рази (на 31.03.2016 - 68,6 млн. грн., на 31.03.2017. - 258,6 млн. грн.);

– Китай займає 10,0% в загальній сумі перестраховання проти 11,3% станом на 31.03.2016. Обсяг перестраховання зменшився на 31,6 млн. грн. або на 23,9% (на 31.03.2016 - 132,3 млн. грн., на 31.03.2017 - 100,7 млн. грн.);

– Німеччина займає 9,0% в загальній сумі перестраховання проти 12,0% станом на 31.03.2016. Обсяг перестраховання зменшився на 49,3 млн. грн. або на 35,2% (на 31.03.2016 - 140,2 млн. грн., на 31.03.2017 - 90,9 млн. грн.);

– Польща займає 7,1% в загальній сумі перестраховання проти 5,7% станом на 31.03.2016. Обсяг перестраховання зріс на 5,6 млн. грн. або на 8,4% (на 31.03.2016 - 66,3 млн. грн., на 31.03.2017 - 71,9 млн. грн.);

– Індія займає 6,1% в загальній сумі перестраховання проти 13,0% станом на 31.03.2016. Обсяг перестраховання зменшився на 91,0 млн. грн. або на 59,8% (на 31.03.2016 - 152,1 млн. грн., на 31.03.2017 - 61,2 млн. грн.).

Таблиця 3 – Динаміка чистих страхових виплат за основними видами страхування

Види страхування	I кв. 2016 р.	I кв. 2017 р.	Темпи приросту I кв. 2017/I кв. 2016	
	млн. грн.		млн. грн.	%
Автостраховання (КАСКО, ОСЦПВ, "Зелена картка")	865,0	1 156,8	291,8	33,7
Медичне страхування (безперервне страхування здоров'я)	327,2	411,8	84,6	25,9
Страховання фінансових ризиків	277,8	274,2	-3,6	-1,3
Страховання життя	106,6	129,0	22,4	21,0
Страховання медичних витрат	50,3	67,4	17,1	34,0
Страховання майна	30,2	55,4	25,2	83,4
Страховання від нещасних випадків	31,4	43,5	12,1	38,5
Страховання кредитів	125,1	39,5	-85,6	-68,4
Страховання від вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ	9,2	5,4	-3,8	-41,3
Інші види страхування	37,2	76,2	39,0	104,8
Всього	1 860,0	2 259,2	399,2	21,5

Основними чинниками, що впливали на ринок страхування в аналізованому періоді, були:

- продовження військового конфлікту в країні, а також політична напруженість у відносинах з Росії, останнє призвело до посилення регуляторного тиску на діяльність компаній з російським капіталом і відповідних дій з їхньої сторони, спрямованих на зміну структури власності;
- обмеження платоспроможного попиту з боку кінцевих споживачів послуг (страхувальників) через зниження рівня вільних доходів населення і суб'єктів господарювання;
- девальвація національної валюти та введення низки обмежень на валютному ринку;
- посилення фіскального тиску на страхову галузь за рахунок податкового реформування;
- ліквідація деяких банківських установ, що призвело до втрат депозитів окремих страховиків;
- зниження ліквідності фондового ринку та ринку нерухомості, ревізія якості дохідних активів страховиків з відповідним відображенням на їх фінансових результатах.

Проведене дослідження дає змогу зробити певні висновки стосовно страхової діяльності в Україні. Варто зазначити, що у сучасних економічних умовах страхування має стабільний значний щорічний приріст обсягів наданих послуг. Але, не зважаючи на номінальне зростання обсягів страхового ринку, ця галузь забезпечує сьогодні перерозподіл незначної частини ВВП.

В рамках підвищення рівня якості страхових послуг, реформування страхового ринку, підвищення його інвестиційного потенціалу доцільно реалізувати наступні заходи нормативно-правового, організаційно-методологічного та інформаційного характеру:

- формування чіткої концепції реформування галузі, удосконалення державного регулювання ринку, зокрема в сегментах обов'язкового та медичного страхування; своєчасна адаптація українського страхового ринку до світових вимог фінансового регулювання та нагляду, активна співпраця з європейськими та міжнародними організаціями;
- створення правових умов для повноцінного впровадження інвестиційного та пенсійного страхування;
- розробка моделі державної підтримки розвитку аграрного страхування, яка має передбачати прийняття спеціального закону та узгоджені дії страховиків і держави щодо покриття ризиків, які існують в аграрній сфері та не можуть бути покриті в інший спосіб на звичайних ринкових засадах;
- створення єдиної саморегулюючої організації, членами якої повинні бути всі страхові компанії, робота якої повинна бути зосереджена на захисті прав споживачів страхових послуг, забезпеченні добросовісної конкуренції на ринку, розвитку страхування на принципах прозорості, введенні норм етики між всіма учасниками ринку, а також створенні централізованої бази даних про шахрайство на страховому ринку, доступ до якої матимуть всі страховики;
- створення незалежного інституту експертизи договорів і страхових випадків, а також діючої системи контролю над фінансовим станом страхових компаній;
- забезпечення формування інвестиційних інструментів для розміщення довгострокових страхових резервів;
- удосконалення методології страхових і перестраховальних операцій за участю страхових посередників;
- розробка національної програми інформування населення про страхові послуги з метою підвищення загального рівня страхової культури;
- створення так званої претензійної бази даних, через яку кожен страхувальник, який повинен одержати виплату, проходить перевірку щодо кількості та частоти страхових випадків, що сприятиме виявленню недобросовісних страхувальників та зможе своєчасно попередити масові незаконні виплати;
- впровадження системи державної підтримки соціально значущих видів страхування;
- удосконалення моніторингу діяльності страховиків та посилення контролю за дотриманням страховиками вимог щодо забезпечення платоспроможності, фінансової стійкості, розміру чистих активів, статутного капіталу;
- гарантування захисту законних прав громадян-власників страхових полісів на отримання страхових виплат, у тому числі шляхом створення і розвитку інститутів досудового захисту, зокрема, діяльності фінансового омбудсмена та підтримки громадських об'єднань страхувальників;
- сприяння створенню фондів страхових гарантій;
- розробка нормативно-правових актів, які б урегулювали порядок діяльності страхових агентів і консультантів та аварійних комісарів та запровадили їх реєстрацію;
- удосконалення нормативно-правового регулювання діяльності актуаріїв, завершення створення в Україні системи підготовки та сертифікації актуаріїв з поступовою передачею цих функцій саморегулюючій організації;
- запровадження стимулюючої податкової політики для розвитку особистого страхування, довгострокового страхування життя, в тому числі інвестиційного, участі страховиків у системі недержавного пенсійного забезпечення, обов'язкового медичного страхування шляхом віднесення частки внесків з цих видів страхування на валові витрати юридичних осіб та удосконалення оподаткування доходів фізичних осіб;
- заборона надання кредитів комерційними банками під заставу майна, щодо якого не забезпечено наявність страхування протягом всього періоду дії кредитного договору;
- розроблення та впровадження додаткових актів законодавства, що сприятимуть запобіганню використанню страхового ринку для проведення протиправних і сумнівних операцій та шахрайства,

включаючи відмивання доходів, одержаних злочинним шляхом;

– створення сприятливих умов щодо купівлі страховиками іноземної валюти для проведення розрахунків з клієнтами іноземною валютою та формування резервів у тих валютах, в яких страховики несуть відповідальність за своїми страховими зобов'язаннями;

– посилення контролю за страховиками, які затримують страхові виплати та притягнення їх до відповідальності, в тому числі шляхом позбавлення відповідних ліцензій;

– забезпечення правових, організаційних та матеріально-технічних умов для оприлюднення показників, що дозволяють встановити реальний фінансовий стан страховиків;

– узгодження заходів з державного регулювання у банківських та страхових сферах у період фінансової кризи.

Висновки. З метою покращення ситуації на страховому ринку доцільно реалізувати низку системних різнопланових заходів, спрямованих на усунення як хронічних проблем, так і спричинених фінансовою та економічною кризами. Особливий акцент необхідно зробити на активізації інвестиційного потенціалу страхового ринку, формуванні ефективних ринкових механізмів залучення інвестиційних ресурсів у національну економіку за рахунок забезпечення ефективного функціонування ринку страхових послуг. Правове поле, в рамках якого функціонує страховий ринок, потребує реформування і приведення до європейських стандартів. Реалізація наведених рекомендацій має зберегти та зміцнити фінансовий потенціал страхового ринку України, що створить сприятливе підґрунтя для активізації інвестиційної активності страхових компаній у період посткризового відновлення економіки.

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

1. Офіційний сайт Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://nfp.gov.ua/content/informaciya-pro-stan-i-rozvitok.html>.

2. Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України: Закон України від 23.03.2000 № 1602-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу: rada.gov.ua.

3. Про страхування: Закон України від 07.03.1996 № 85/96-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: rada.gov.ua.

4. Бойко А.О. Оптимізація структур страхового портфеля за рахунок операцій перестраховування / А.О. Бойко, В.В. Рєнко // Розвиток економіки України в умовах глобалізації: праці Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю молодих вчених та студентів, 18 березня 2011 р., Харків / Харк. нац. екон. ун-т. – Х., 2011. – С. 79–80.

5. Меренкова О.В. Трансформація ринку перестраховування в умовах глобалізаційних процесів / О.В. Меренкова // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. – 2010. – Т. 28. – С. 250–253.

REFERENCES

1. Official site of the National Commission, which carries out state regulation in the field of financial services markets [Electronic resource]. Access mode: <https://nfp.gov.ua/content/informaciya-pro-stan-i-rozvitok.html>.

2. About state forecasting and development of programs of economic and social development of Ukraine: Law of Ukraine dated March 23, 2000 No. 1602-III [Electronic resource]. Mode of access: rada.gov.ua.

3. On Insurance: Law of Ukraine dated March 7, 1996 No. 85/96-VR [Electronic resource]. Mode of access: rada.gov.ua.

4. Boyko A.O. Optimization of the structure of the insurance portfolio through reinsurance operations / A.O. Boyko, V.V. Roenko // Development of the economy of Ukraine in the conditions of globalization: the works of Allukr. science-practice conf. from international participation of young scientists and students, March 18, 2011, Kharkiv / Kharkiv. nats econ un. Kh., 2011. P. 79–80.

5. Merenkova O.V. Transformation of the reinsurance market in the conditions of globalization processes / O.V. Merenkova // Problems and prospects of development of the banking system of Ukraine. 2010. T. 28. pp. 250–253.

РЕФЕРАТ

Горобінська І.В. Заходи стабілізації і розвитку страхової справи в Україні / І.В. Горобінська, К.В. Комаревич // Економіка та управління на транспорті. – К.: НТУ, 2018. – Вип. 6.

Стаття присвячена проблемам стабілізації і розвитку страхової справи в Україні. Вивчення умов для забезпечення ефективного функціонування національного ринку страхових послуг, розробка концепції реформування страхового ринку, підвищення його інвестиційного потенціалу, зростання рівня якості страхових послуг є актуальними на даному етапі розвитку.

Об'єкт дослідження – сукупність фінансово-економічних відносин в сфері страхування.

Мета дослідження – розробка системи заходів по стабілізації вітчизняного страхового ринку та шляхів адаптації світового досвіду у галузі страхування з позиції реалізації національних інтересів України.

Методи дослідження – порівняльний та експертний аналіз, діалектичний метод, метод теоретико-емпіричного аналізу, методи економічного, історичного, логічного та системного аналізу і синтезу.

В ході дослідження доводиться, що основними факторами негативного впливу на ринок страхування є обмеження платоспроможного попиту з боку страхувальників через зниження рівня вільних доходів населення і суб'єктів господарювання; девальвація національної валюти з

одночасним введенням низки обмежень на валютному ринку; посилення фіскального тиску на страхову галузь за рахунок внесення змін до Податкового кодексу; зниження ліквідності фондового ринку та ринку нерухомості, зростання страхових ризиків. Зважаючи на це, був розроблений план заходів в кількох основних напрямках: нормативно-правовому, організаційно-методологічному та інформаційному, реалізація яких дасть можливість зменшити негативний вплив даних факторів та забезпечити стабільне функціонування страхового ринку. Впровадження дієвих заходів становлення цивілізованого страхового ринку та підвищення ефективності його функціонування забезпечить успішне здійснення економічних реформ, стабільний розвиток національної економіки, подальшу інтеграцію у світове господарство.

З метою покращення ситуації на страховому ринку доцільно реалізувати низку системних різнопланових заходів, спрямованих на усунення як хронічних проблем, так і спричинених фінансовою та економічною кризами. В рамках реформування страхового ринку, зростання його інвестиційного потенціалу, підвищення якості послуг доцільно реалізувати такі заходи: формування чіткої концепції реформування галузі, удосконалення державного регулювання; адаптація українського страхового ринку до світових вимог фінансового регулювання та нагляду, активна співпраця з міжнародними організаціями; сприяння створенню фондів страхових гарантій; забезпечення участі страховиків у системі недержавного пенсійного забезпечення та медичного страхування; розробка моделі державної підтримки розвитку аграрного страхування; формування інвестиційних інструментів для розміщення довгострокових страхових резервів, активізація інвестиційного потенціалу страхового ринку.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: СТРАХУВАННЯ, СТРАХОВИЙ РИНОК, СТРАХОВІ ПОСЛУГИ, СТАБІЛІЗАЦІЙНІ ЗАХОДИ.

ABSTRACT

Gorobinska I.V., Komarevych K.V. Measures to stabilize and develop an insurance business in Ukraine. Economics and management on transport. Kyiv. National Transport University. 2018. Vol. 6.

The article is devoted to problems of stabilization and development of insurance business in Ukraine. The study of the conditions for ensuring the effective functioning of the national insurance market, the development of the concept of reforming the insurance market, increasing its investment potential, and increasing the quality of insurance services are relevant at this stage of development.

The object of research – a set of financial and economic relations in the field of insurance.

The purpose of the study is to develop a system of measures aimed at stabilizing the domestic insurance market and ways of adapting world experience in the field of insurance from the point of view of realization of Ukraine's national interests.

Methods of research - comparative and expert analysis, dialectical method, method of theoretical and empirical analysis, methods of economic, historical, logical and system analysis and synthesis.

In the course of the study, it is proved that the main factors of the negative impact on the insurance market are the restriction of solvent demand from insurers by reducing the level of free income of the population and economic entities; devaluation of the national currency with the simultaneous introduction of a number of restrictions on the currency market; increasing fiscal pressure on the insurance industry by amending the Tax Code; reduction of liquidity of the stock market and real estate market, growth of insurance risks. In view of this, a plan of measures was developed in several key areas: regulatory, organizational, methodological and informational, implementation of which will enable to reduce the negative impact of these factors and ensure the stable functioning of the insurance market. The introduction of effective measures for the establishment of a civilized insurance market and increasing the efficiency of its functioning will ensure the successful implementation of economic reforms, the stable development of the national economy, and further integration into the world economy.

In order to improve the situation on the insurance market, it is advisable to implement a series of systematic, diverse measures aimed at eliminating both chronic problems and financial and economic crises. Within the framework of reforming the insurance market, increasing its investment potential, improving the quality of services, it is advisable to implement the following measures: the formation of a clear concept of reforming the industry, improving state regulation; adaptation of the Ukrainian insurance market to world financial regulation and supervision requirements, active cooperation with international organizations; assistance in the creation of insurance guarantee funds; ensuring the participation of insurers in the system of non-state pension provision and health insurance; development of a model of state support for the development of agrarian insurance; formation of investment instruments for placement of long-term insurance reserves, activation of the investment potential of the insurance market.

KEYWORDS: INSURANCE, INSURANCE MARKET, INSURANCE SERVICES, STABILIZATION MEASURES.

РЕФЕРАТ

Горобинская И.В. Мероприятия стабилизации и развития страхового дела в Украине / И.В. Горобинская, Е.В. Комаревич // Экономика и управление на транспорте. – К.: НТУ, 2018. – Вып. 6.

Статья посвящена проблеме стабилизации и развития страхового дела в Украине. Изучение условий для обеспечения эффективного функционирования национального рынка страховых услуг, разработка концепции реформирования страхового рынка, повышение его инвестиционного потенциала, рост уровня качества страховых услуг актуальны на данном этапе развития.

Объект исследования – совокупность финансово-экономических отношений в сфере страхования.

Цель исследования – разработка системы мероприятий по стабилизации отечественного страхового рынка и путей адаптации мирового опыта в области страхования с позиции реализации национальных интересов Украины.

Методы исследования – сравнительный и экспертный анализ, диалектический метод, метод теоретико-эмпирического анализа, методы экономического, исторического, логического и системного анализа и синтеза.

В ходе исследования доказывается, что основными факторами негативного влияния на рынок страхования является ограничение платежеспособного спроса со стороны страхователей из-за снижения уровня свободных доходов населения и субъектов хозяйствования; девальвация национальной валюты с одновременным введением ряда ограничений на валютном рынке; усиление фискального давления на страховую отрасль за счет внесения изменений в Налоговый кодекс; снижение ликвидности фондового рынка и рынка недвижимости, рост страховых рисков. С учетом этого, был разработан план мероприятий в нескольких направлениях: нормативно-правовом, организационно-методологическом и информационном, реализация которых позволит уменьшить негативное влияние данных факторов и обеспечить стабильное функционирование страхового рынка. Внедрение действенных мер становления цивилизованного страхового рынка и повышения эффективности его функционирования обеспечит успешное осуществление экономических реформ, стабильное развитие национальной экономики, дальнейшую интеграцию в мировое хозяйство.

С целью улучшения ситуации на страховом рынке целесообразно реализовать ряд системных разноплановых мероприятий, направленных на устранение как хронических проблем, так и вызванных финансовым и экономическим кризисами. В рамках реформирования страхового рынка, роста его инвестиционного потенциала, повышения качества услуг целесообразно реализовать следующие мероприятия: формирование четкой концепции реформирования отрасли, совершенствование государственного регулирования; адаптация украинского страхового рынка к мировым требованиям финансового регулирования и надзора, активное сотрудничество с международными организациями; содействие созданию фондов страховых гарантий; обеспечение участия страховщиков в системе негосударственного пенсионного обеспечения и медицинского страхования; разработка модели государственной поддержки развития аграрного страхования; формирования инвестиционных инструментов для размещения долгосрочных страховых резервов, активизация инвестиционного потенциала страхового рынка.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: СТРАХОВАНИЕ, СТРАХОВОЙ РЫНОК, СТРАХОВЫЕ УСЛУГИ, СТАБИЛИЗАЦИОННЫЕ МЕРЫ.

АВТОРИ:

Горобинська Ірина Владиславівна, Національний транспортний університет, старший викладач кафедри фінансів, обліку і аудиту, e-mail: irynavladuslavivna@gmail.com, тел. +380442809937, Україна, 01010, м. Київ, вул. М. Омеляновича-Павленка, 1, к. 424.

Комаревич Катерина Василівна, Національний транспортний університет, студентка, e-mail: Komarevichkatyusha@ukr.net, тел. +380930695997, Україна, 01010, м. Київ, вул. М. Омеляновича-Павленка, 1.

AUTHOR:

Gorobinska Iryna V., National Transport University, senior lecturer, department of Finance, Accounting and Audit, e-mail: irynavladuslavivna@gmail.com, tel. +380442809937, Ukraine, 01010, Kyiv, M. Omelianovycha-Pavlenka str., 1, of. 424.

Komarevych Kateryna V., student, e-mail: Komarevichkatyusha@ukr.net, tel. +380930695997, Ukraine, 01010, Kyiv, M. Omelianovycha-Pavlenka str., 1.

АВТОРЫ:

Горобинская Ирина Владиславовна, Национальный транспортный университет, старший преподаватель кафедры финансов, учета и аудита, e-mail: irynavladuslavivna@gmail.com, тел. +380442809937, Украина, 01010, г. Киев, ул. М. Омеляновича-Павленка, 1, к. 424.

Комаревич Екатерина Васильевна, Национальный транспортный университет, студентка, e-mail: Komarevichkatyusha@ukr.net, тел. +380930695997, Украина, 01010, г. Киев, ул. М. Омеляновича-Павленка, 1.

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Базиліук А.В., доктор економічних наук, професор, Національний транспортний університет, завідувач кафедри фінансів, обліку і аудиту, Київ, Україна.

Хоменко І.О., доктор економічних наук, доцент, Чернігівський національний технологічний університет, доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки, Чернігів, Україна.

REVIEWER:

Bazyliuk A.V., Ph.D., Economics (Dr.), professor, National Transport University, head, department of Finance, Accounting and Audit, Kyiv, Ukraine.

Khomenko I.O., Ph.D., Economics (Dr.), associate professor, Chernihiv National University of Technology, associate professor, department of Theoretical and Applied Economics, Chernihiv, Ukraine.